

Lainopillisia periaatteita osa 1

‘Abd al-Raḥmān al-Sa‘dī

RAAKAVERSIO

© Rashid Hämäläinen

---

1. TEKOJEN HYVÄKSYTTÄVYYS JA MITÄTTÖMYYS RIIPPUVAT AIKOMUKSESTA

Tämä on yksi hyödyllisimpiä ja korkea-arvoisimpia periaatteita, ja kuuluu kaikkiin tiedon osa-alueisiin. Sydämen teot määräävät ruumiiseen ja omaisuuteen liittyvien tekojen hyväksyttävyyden. Ihminen ei tee tekoja ilman aikomusta, ja väärä aikomus johtaa tekojen mitättömyyteen. Aikomuksen ollessa oikea, ovat teot ja sanat hyväksyttäviä, ja sen ollessa väärä, ovat teot ja sanat mitättömiä. Profeetta sanoi:

"Teot riippuvat vain aikomuksista, ja jokainen saa vain sen, mitä aikoi." (bukārī)

Aikomuksella on kaksi tasoa:

- (1) Tavan ja palvonnan erottaminen toisistaan
- (2) Palvonnan muotojen erottaminen toisistaan

Esimerkki: Paasto tarkoittaa mm. ruoan ja juoman jättämistä. Joskus ihminen jättää ne muuten vain, pyrkimättä saavuttamaan tällä Allāhin läheisyyttä, ja joskus hän jät-

tää ne koska tahtoo palvoa täten Allāhia. Tähtäin tekojen takana on siis tehtävä selväksi. Jotkut palvonnan muodot ovat pakollisia kaikille, toiset vain osalle. Jotkut niistä ovat rātiba (kaksi rukousyksikköä ennen Fadzria, kaksi ennen ja jälkeen Zuhrin, kaksi jälkeen Mağribin ja kaksi jälkeen ‘Iṣān) tai witr (‘Iṣān ja Fadzrin välinen pariton määrä rukousyksikköjä), ja toiset rajattomia vapaaehtoisuuksia. Se, mitä näistä teolla aiotaan, on tehtävä selväksi.

Myös vilpittömyys kuuluu aikomuksen tasoihin, ja tuo lisää pelkkään teon aikomukseen. On siis välttämätöntä tehdä aikomus sekä itse teolle, että sille, jolle teko tehdään. Tätä tarkoitamme vilpittömyydellä. Ihmisen tulee aikoa teollaan vain Allāhin tyytyväisyyden saavuttamista, ei muuta.

Tämä periaate sisältyy kaikkiin rituaaleihin, kuten pakolliseen ja vapaaehtoiseen rukoukseen, paastoon, almuveron maksamiseen, moskeijaan vetäytymiseen palvontaa varten, isoon ja pieneen pyhiinvaellukseen, teurastukseen Ramaḍānin jälkeisenä ‘Īdinä, eläinten lahjoittamiseen Mekan Ḥarāmille, valoihin, kompensatioihin, sotaan ja orjien vapautukseen.

Sen sanotaan myös liittyvän täysin neutraaleihinkin seikkoihin, jos niillä aiotaan vahvistua Allāhin tottelemista varten tai pyrkiä Hänen luokseen. Tällaisia seikkoja ovat mm. syöminen ja juominen, nukkuminen, työnteko, avio- liitto ja rakastelu puolison kanssa, kun tällä aiotaan siveänä pysymistä, hurskaan lapsen saamista tai muslimiyhteisön kasvattamista.

Huomio: Islāmin laki puhuttelee ihmistä kahdella tavalla:

(1) Se tahtoo sinun tekevän jotain

(2) Se tahtoo sinun jättävän jotain pois

Käskettyjen tekojen suorittamista on pakollista aikoa. Aikomus on ehto sen hyväksyttävyydelle ja palkittavuudelle. Mm. rukous on tällainen teko.

Asioita, joihin poisjättämisen käsky liittyy, ovat mm. saastan poisto vaatteista, ruumiista ja rukouspaikasta sekä pakollisten velkojen maksu. Aikomus ei ole ehto niiden vastuusta vapautumiselle, kunhan ne hoidetaan pois alta. Palkkiota ei niiden hoitamisesta kuitenkaan seuraa ilman pyrkimystä lähestyä Allāhia.

1. USKONTO PERUSTUU HYÖDYN SAAVUTTAMISEEN JA VAHINGON VÄLTÄMISEEN

Tämä on mahtava perusta ja yleismaallinen periaate, johon koko uskonto sisältyy kauttaaltaan. Koko uskonto perustuu hyötyjen saavuttamiseen ja vahingon välttämiseen sekä uskonossa että maallisessa ja tuonpuoleisessa elämässä. Allāh ei ole käskenyt tekemään mitään, sanoinkuvaamattomien hyötyjen liittymättä käskettyyn, eikä kieltänyt tekemästä mitään, sanoinkuvaamattomien haittojen liittymättä kiellettyyn.

Mahtavin Allāhin käskemä asia on ykseysopin soveltaminen, joka tarkoittaa vain Allāhin palvomista. Se pitää sisällään sydämen hurskauden, vapauden, valon ja ilon. Se

puhdistaa sen ja tuo mukanaan sekä ruumiin että tämän ja tuonpuoleisen maailman edut.

Mahtavin Allähin kieltämä asia on muiden asettaminen Hänen rinnalleen Hänen palvonnassaan. Se tuo mukanaan sydämen, ruumiin ja kummankin maailman korruption ja surun.

Kaikki tämän ja tuonpuoleisen maailman hyvä saa siis alkunsa ykseysopin hedelmistä, ja kaikki niiden paha saa alkunsa polyteismin hedelmistä.

Muita Allähin käskyjä ovat mm. rukous, almuveron maksu, paasto ja pyhiinvaellus. Näiden aikaansaamia hyötyjä ovat mm.

- sydämen ilo ja valo sekä sen huolien ja surujen katoaminen
- ruumiillinen energia ja kevyt olo
- kasvojen valoisuus
- runsas elanto
- rakkaus uskovien sydämissä

Almuveron, hyväntekeväisyyden ja muun hyvänteon etuja ovat mm.

- sielun puhdistus

- muslimiveljien tarpeiden täyttäminen
- omaisuuden siunaantuminen

Näiden hyötyjen lisäksi niihin liittyy Allāhin sanoinkuvaamattoman suuri palkkio, Hänen tyytyväisyytensä, joka on asioista suurin, ja Hänen tyytymättömyytensä välttäminen.

Allāh on myös laillistanut ihmisille palvontaa varten kokoontumisen eri tilanteissa, kuten viiden päivittäisen rukouksen yhteydessä, perjantaisin, 'Idinä, pyhiinvaelluksessa ja yhteisen Allāhin muistamisen ja opiskelun yhteydessä. Kokoontuminen saa ilman muuta aikaiseksi keskinäistä rakkautta, yhdistää ja poistaa välirikkoja ja kaunaa. Sen avulla ihminen loitontaa ja vastustaa Saatanaa, joka vihaa muslimien kokoontumista hyvässä. Se saa muslimit kilvoittelemaan hyvänteossa. Sen kautta ihmiset matkivat toisiaan, opettavat toisiaan ja oppivat toisiltaan. Kokoontuessaan he myös ansaitsevat sellaisia palkintoja, joita ei yksin ansaita.

Allāh on sallinut myynnin ja erilaiset sopimukset niihin sisältyvän oikeudenmukaisuuden takia, ja koska ihmiset tarvitsevat niitä. Hän on kieltänyt koron ja erilaiset korruptiota sisällään pitävät sopimukset niihin sisältyvän sarron ja korruption takia, ja koska ihmiset eivät tarvitse niitä.

Hän on sallinut kaikki hyvät ruoat, juomat, vaatteet ja avioliitot luomakunnan niistä saamien hyötyjen takia, koska he tarvitsevat niitä, ja koska ne eivät pidä sisällään

haittoja. Hän on kieltänyt kaikki saastaiset ruoat, juomat, vaatteet ja avioliitot niiden saastaisuuden ja tässä sekä seuraavassa maailmassa niistä koituvan vahingon takia.

Näiden asioiden kieltäminen on siis ihmisten suojelua. Kyseessä ei ole pihitys, vaan Hänen armonsä heitä kohtaan, sillä pidättäminen on armoa kuten antaminenkin. Esimerkkinä voimme mainita sateen. Sen lähettäminen ihmisille heidän tarpeidensa täyttämiseksi on armoa Häneltä. Jos sadetta kuitenkin on liikaa siten, että se aiheuttaa vahinkoa, on sen pidättäminen armoa. Lyhyesti sanottuna, Allähin käskyt ovat sydänten ravinto, ja Hänen kieltönsä ovat sydänten sairaus ja haavat. Sama pätee myös perinnönjakoon, maan tms. antamiseen uskonnollisiin tarkoituksiin, testamentteihin jne. Kaikki pitävät sisälleen äärimmäisen kauniita hyötyjä. Kaikkien edes yhden tiedon osa-alueen viisauksien ja hyötyjen osoittaminen ei kuitenkaan ole mahdollista, kaikista puhumattakaan.

Ibn al-Qajjim sanoi:

"Tämän suoran uskonnon, tämän Muḥammadin tuoman lain ihmeelliset viisaudet ovat sanoinkuvaamattoman täydellisiä, eivätkä ihmismielet vihjaisi niiden ylevyyttä vaikka yhdistyisivät järjessään täydellisimmässä miehessä. Tiedät niitä pohtiessasi, että ymmärtäessään ja todistaessaan niiden täydellisyyden ja sen, ettei maailmassa ole ollut täydellisempää, mahtavampaa eikä ylevämpää lakia, tajuaivat täydelliset ja hyveelliset mielet tämän lain olevan sekä todiste että myös se, jota yritetään todistaa. Jos Lähettiläs ei siis olisi tuonut todisteita sen puolesta, olisi se itse riittänyt todisteeksi siitä, että

se on saanut alkunsa Allāhilta. Jokainen osa siitä todistaa Allāhin olevan tiedossaan ja viisaudessaan täydellinen sekä armossaan, hyvydessään ja hyvän-teossaan antelias. Jokainen osa siitä todistaa Hänen tietävän kauttaaltaan kaiken piilevän ja näkyvän ja kaiken alun ja lopun. Jokainen osa siitä todistaa sen olevan mahtavin siunaus, minkä Allāh on ihmisille koskaan suonut. Hän ei ole antanut heille mitään ylevämpää siunausta kuin johdatus sen luo, jotta heistä tulisi sen seuraajia, Allāhin ollessa tyytyväinen heihin sen seuraajina ja siihen heidän lakinaan. Allāh sanoi:

"Allāh on totisesti suonut uskovaisille heille heidän omasta keskuudestaan lähettilään, joka lausuu heille Hänen merkkejään, puhdistaa heidät ja opettaa heille Kirjaa ja Viisautta, vaikka he olivat aiemmin selkeästi eksyksissä." (Koraani, 3:164)

3. USEISTA HYÖDYISTÄ VALITAAN SUURIN

Jos jossain tilanteessa on kaksi hyödyllistä vaihtoehtoa, mutta vain toisen niistä voi tehdä, huolehditaan hyödyllisemmästä:

(a) Kun toinen eduista on pakollinen ja toinen vapaaehtoinen, asetetaan pakollinen etusijalle.

Esimerkki:

- Kun toinen kutsu pakolliseen rukoukseen on tehty, ei vapaaehtoista rukousta saa aloittaa.

- Kun pakollisen rukouksen aika on umpeutumassa eikä rukousta ole vielä suoritettu, ei vapaaehtoista rukousta saa suorittaa.
- Vapaaehtoinen paasto sekä iso ja pieni pyhiinvaellus ovat kiellettyjä jos pakollisia niistä ei ole suoritettu.

(b) Jos kummatkin edut ovat pakollisia, asetetaan pakollisempi edelle.

Esimerkki:

- Yksi viidestä päivittäisestä rukouksesta asetetaan sellaisen rukouksen edelle, joka on vannottu suoritettavan.
- Pakollisessa rahankäytössä asetetaan vaimot orjien edelle, orjat lasten edelle, lapset muiden sukulaisten edelle jne.

(c) Jos kummatkin edut ovat vapaaehtoisia, asetetaan hyveellisempi edelle.

Esimerkki:

- Profeetan rutiininomaisesti tekemä Sunna menee muun Sunnan edelle.
- Muu Sunna menee rajattoman vapaaehtoisen teon edelle.

- Muita hyödyttävä menee vain yhtä henkilö hyödyttävän edelle. Esim. opettaminen, sairaan luona vierailu ja hautajaisiin osallistuminen menevät vapaaehtoisen rukouksen ja Allāhin muistelun edelle.
- Hyväntekeväisyys ja hyvyys läheisiä kohtaan menevät kaukaisempien edelle.
- Kalliin ja arvokkaan orjan vapauttaminen menee halvan ja arvottoman edelle.

Huomio: Joskus voi olla, että teko on toissijainen, mutta siihen liittyy seikkoja, jotka tekevät siitä ensisijaisen.

Esimerkki:

- Toissijainen teko on käsketty tehtäväksi jossain tiettyssä tilanteessa erityisesti. Esim. Allāhin muistosaanat ovat rukouksen oikeissa kohdissa, rukouksen jälkeen ja muina muisteluun velvoitettuna aikoina parempia kuin Koraanin lukeminen.
- Toissijainen teko pitää sisällään hyötyjä, joita ensisijainen ei pidä. Se saattaa esim. yhdistää sydämiä tai vaikuttaa positiivisesti muihin. Voi myös olla, että jokin tekijä saa toisen luulemaan ensisijaisen tuovan mukanaan vahinkoa, ja toissijaisen teon estävän tätä vahinkoa syntymästä.
- Toissijainen teko on sydämelle ensisijaista parempi. Imām Aḥmadilta kysyttiin joistain teoista, joten hän sanoi:

"Katso, mikä on sydämellesi parasta, ja tee se."

4. USEISTA HAITOISTA VALITAAN PIENIN

Haitoilla tarkoitetaan joko kiellettyjä tai inhottuja asioita, aivan kuten hyödyillä tarkoitetaan joko pakollisia tai suositeltavia asioita. Jos ihmisen on pakko valita kahdesta haitallisesta asiasta toinen, valitsee hän vähiten haitallisen tehdäkseen pahoista pienimmän ja estääkseen niistä suurimman.

Jos toinen haitta on kielletty ja toinen inhottu, menee inhottu kielletyn edelle.

Esimerkki:

- Kielletyksi epäillyn syöminen menee varmasti kielletyn syömisen edelle.

Jos kummatkin haitat ovat kiellettyjä, valitaan kevyemmin kielletty, ja jos kummatkin ovat inhottuja, valitaan vähemmän inhottu. Kiellettyjen ja inhottujen asioiden suuruuden ja pienuuden listaamiselle ei tässä ole tilaa.

5. VAIKEUS TUO MUKANAAN HELPOTUSTA

Islämin laki perustuu myötätunnolle, armolle ja helpotukselle. Alläh sanoi:

"Hän ei ole tehnyt teille vaikeuksia uskonnossa."
(Koraani, 22:78)

Asiat ovat kahdenlaisia:

- (1) Mitä ihminen ei kestä: Tällaisella ei Allāh heitä kuormita.
- (2) Mitä ihminen kestää: Allāh kāskee sitä Hānen viisautensa niin edellyttäessä.

Jos näiden käskyjen toteuttaminen kuitenkin aiheuttaa heille jossain tilanteissa vaikeuksia, on kevennyksen ja helpotuksen tapahduttava joko kokoteon vastuun pudottamisella tai sen kevennyksellä. Tämä periaate liittyy moneen lainopilliseen seikkaan.

Esimerkki:

- Rituaalisen puhdistautumisen korvaaminen maalla veden käytön ollessa vaikeaa
- Istuminen sekä pakollisessa että vapaaehtoisessa rukouksessa seisomisen ollessa vaikeaa
- Rukouksen lyhentäminen ja niiden yhdistäminen matkalla ja muut matkaajan erikoisluvut
- Perjantairukouksesta ja moskeijasta viiden pakollisen rukouksen kohdalla poisjääminen verukkeen takia
- Almuveron aikaistaminen verukkeen takia

Näitä kevennyksiä löytyy sekä rituaaleihin, kanssakäymisiin, aviollisiin seikkoihin että rikkeisiin liittyen.

Sellaisia asioita, joihin kevennyksen sääntö pätee joka tilanteessa, ovat mm.

- Vain osalle yhteisöä pakolliset ja suositeltava asiat, jotka osa on jo tehnyt
- Luulon mukaan toimiminen varmuuden ollessa vaikeasti saavutettavissa

[Ensimmäisen osan loppu]